

НАЙНОВІЙШЕ ЧУДО В ЧЕНСТОХОВІ.

217

НАЙНОВІЙШЕ ЧУДО В ЧЕНСТОХОВІ.

НАКЛАДОМ РУСЬКОЇ КНИГАРНІ
850 Main Street, Winnipeg, Man.

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

І сказав їм Ісус: Написано
Дім мій назветь ся домом
молитви; а ви зробили з не-
го вертеп розбишак.

Мат. XXI. 13.

В листопаді 1910 р. розійшла ся по цілім
свѣті страшна вістка; викрило ся що одно з
найсвѣтїйших в католицькїм свѣті мїсць, — кля-
штор ОО. Павлінів на Ясній Горі в Ченстохові,
— є вертепом лотрів, злодіїв, ошуканців, свѣ-
тотатства, пиянства, розпусти, чужолоства і
мордерства.

Несчислені товпи побожних відпустників
вірять, що образ Матери Божої Ченстоховської
гворить чуда, уздоровлює хорих, ратує в неща-
стю, помагає в житєвих інтересах. Очевидно
сю віру ширили і піддержували законники, які
мали з сего золоті доходи. Рік в рік сотки ти-
сяч побожних людей з цілої Польщі а навіть з
України мандрували до Ченстохови і купували
там ласку Матери Божої коштовними річами,
щедрими дарами і грїшми, які давали на служби
божі. Богаті давали брилянти і всякі клейноти,

а навіть крайний жебрак вважав за свій обов'язок лишити бодай кілька рублів в глибокім переконанню, що все те йде на божу хвалу, на честь Пречистої Діви Марії і на добро католицької церкви.

Аж тут, мов грім з ясного неба викриваєсь, що законники, які так солоно кажуть собі платити за чуда, **самі в ті чуда не вірять, бо крадуть гроші і жертви, що їх складають побожні відпустники і за ті гроші пють і розпущують з жінками**, обікрали чудотворний образ Матери Божої з клейнотів, удержують собі коханки, один з них умер з п'яньства у п'яцькім шалі, а другий в кляшторі сокирою зарубав свого брата!

Показало ся, що ченстоховський кляштор — се чиста Содома і Гомора!

* * *

Коли 24 листопада 1910 р. пропала дорогоцінна сукенна корона з клейнотами і коштовні перли з образу Матери Божої Ченстоховської, — зараз католицькі газети написали, що ся крадіж є наслідок деморалізації, викликаної революцією ширеної через »злобні впливи соціалізму«.

Коли 25 липня 1910 р. найдено в ставі під Кломніцами трупа у софі, тоді знов завила хо-

ром клерикальна преса: »Ось ще одна жертва розбоїв, ширених через соціялістичну гниль«.

Однакож правда впливає на верх, як олива.

Викрило ся, що сї злочини зародили ся там, де не доходять »деморалізуючі впливи соціялізму«, — в кляшторній келії. Не в благородній, геройській душі революціонера — соціяліста, що боре ся о визволене своєї кляси, а в серцю, що бє ся під білою монашою рясою, в мозку під оголеним і »посвяченим« черепом дармоїда — монаха, що жие з добродушної віри темних мас, — вигріло ся сьвятотатство, убійство і ошуканьство.

* * *

В хвилі, коли в Португалії по прогнанню короля новий республіканський уряд зачав свою діяльність замикаючи монастирі кляштори і проганяючи монахів і монахинь з краю, вийшли на денне сьвітло злочини ченстоховських законників, які переходять все, що може видумати найбуйнійша фантазія автора кримінальних романсів.

На тій Ясній Горі, де пробуває образ »Матки Боскої Ченстоховської, крульової польської«,

попи враз зі своїм настоятелем удержують собі розпусних дівчат за гроші, крадені з жертв, що понаносили нечислені товпи вірних; присягали чистоту, а потапають в тілесних розкошах і присягали убожество, а крадуть, як круки, сотки тисячів рублів, що зложили їх побожні на служби божі, яких ніхто не відправляв; сьміють ся з дурних та легковірности своїх овечок, вилуплюють правдиві брилянти і перли з сукенки і корони чудотворного образу, а вправляють шкляні: продають крадені дорогоцінності, аби було за що розпустувати, а коли заходить небезпеченьство, що таки може ся викрити злодійство, то злодії-попи здерають з образу цілу сукенку і корону і всі иньші дорогоцінності, удаючи, що то якісь чужі злодії вломили ся до кляштору, а наконєць ксьондз Дамазій Мацох у своїй келії в ченстоховськім кляшторі сокирою рубає свого стрієчного брата, спільника своїх крадежий, за якого вперед віддає свою коханку, коли зайшла від него.

Ось які були злочини сего ксьондза Мацоха:

1). Своїй коханці Гелені Крижановській сфалшував метрику сльобу зі своїм неістнуючим братом, відтак виробив метрику смерти се-

го видуманого брата і представив хорошу Гелену як свою повдовілу братову.

2). Коли-ж вона зайшла від него, віддав її за свого стрієчного брата, Вацлава Мацоха і сам дав її слюб, а до слюбі дальше з нею чужо-ложив, кплячи собі зі свого монашого стану.

3). В спілці з товаришами — законниками крав гроші, що їх складали побожні на служби божі і жертви, і віддавав ті гроші на удержане своєї наложниці та иньших публичних дівчат і на пиятику.

4). В спілці з иньшими попами — Павлінами обікрав чудотворний образ Матери Божої, а коли потім відбувала ся урочиста коронація того образу, на яку зійшло ся до Ченстохови пів міліона побожних — зłodії самі відправляли служби і провадили процесію.

5). Свого стрієчного брата Вацлава, коли той спав в його келії, ксьондз Мацох зарубав сокирою, а коли Вацлав зачав харчіти висповідав його і приготував на смерть, а відтак тими самими руками зловив його за горло і додусив.

Иньші монахи теж не лучші:

Настоятель монастира кс. Евзегій Рейман гуляє і паничить за кляшторські гроші, їздить

з оперовою співачкою до морських купелів і до Еспанії та справляє її брилянти.

Кс. Йодель вмирає з пиянства на *delirium tremens* (пияцький шал).

Кс. Базилі Олесіньский і Ізидор Старчевський крадуть до спілки з Мацохом. Ксьондз Базилі удержує собі коханку Новаковську, дочку торговця сьвятощами (девоціоналіями) в Ченстохові.

Содома і Гомора!

* * *

Мацох зробив собі наложницю із покутниці; сам признає ся, що пізнав ся з Геленою Крижановською, сповідаючи її.

Обкрадає трупа, який в »убогій« монашій келії громадить вартісні папери, що мають для него сто раз більше вартости від євангельських карток, з словами Христа, що лекше верблюдови перейти через ухо ігли, чим богачови ввійти до небесного царства.

Не досить на тім. Він мордує чоловіка і кровавою рукою, мов на глум пригтовляє і благословить тогож чоловіка на смерть.

Наложницю свою, що зайшла від него в тяж, видає за муж за свого найблизшого свояка і робить його спільним своїх різких лайдацтв.

Гнилею заносить від него на всі сторони, а настоятель монастиря має для него спеціальні ласки, бо через таких як він удержує ся при власті.

Вговорюючи в людей, як проповідник, що для спасеня душ в чистилищу, для виліченя зі слабостей, для помочи в кождім нещастю, найновішим средством є служба божя в чудотворній святині — кпить собі відтак з тих, що йому вірять і обкрадає не лише ті душі, що мучать ся в огненних муках, але обкрадає і ту найбільшу святість, якій ціле своє жите посвячує, образ Матери Божої.

А коли ходить о затерте слідів злочину, він як піп, поклонний Марії, бере присягу від людей, що анї словечком нікому нічого не пишуть.

Скільки ще убійств, шахрайств, крадіжий виявить ся — ніхто не знає. Одно певне, що Ченстоховський кляштор — се вертеп найогидніших злочинів, що можуть виплодити ся у звироднілій уяві індивідуів, які для своїх звірячих інстинктів мають влекшену дорогу завдяки

релігійному дурови »овечок«, що лїзуть на ослїп у їх сїти розпусти, напихають кишенї дармоїдів стосами гроший, бо вкріплена в них віра, що небесних ласк найлекше можна досягнути при помочи золота, зложеного у попівські руки.

Надмір богацтв, зложених добродушними відступниками спричинив огидний надмір злочинів у ченстоховській кляшторі. Суспільність, якій ще так багато бракує, аби піднести ся умово, суспільність, якій бракує гроший на просвіт, на боротьбу з нуждою, та народні і культурні цілі — та суспільність завсїгди має подостатком мамони, аби нею затроювати совість ріжних Мацохів.

Нині здерта маска з лиця ошуканців, злодіїв, фалшивників, розпусників і убійців у попівських одежах. Загал мусить поважно застановитись над дальшими льосами подібних гнїзд. По що є кляштори? Яку вони мають місію в сучасній суспільности? Чи в найлучшій разі є вони посадниками насїкомців, що деморалізують околичну людність? Недавно ми чули, що австрійський міністер осьвідчив, що »його власть

Кс. Дамазий Мацох в окруженіи начинъ духовных
Кшижановскоі і її сестер.

кінчить ся на монастирськiм порозі.” Чи ж суспільність може довше зносити такий стан річий, аби побіч що-раз більше закріплюючих ся демократичних порядків істнували ухилюючі ся від всякої публичної контролі середновічні останки? Треба скористати із ченстоховського злочину і розпочати широку акцію за скасуванням кляшторів.

**Замкнути монастирі! розв'язати закони!
Проч з Мацохами! Проч з монахами!**

Передминувшого року обрабував хтось чудотворний образ Матери Божої в кляшторі в Ченстохові, здер з него всі дорогі перли і прикраси, здер обі корони, забрав суkenки вишиті перлами і висаджені діамантами. Порядно обловив ся рабівник, бо побожні люди з давен-давна зносили величезні богацтва до кляштору. Але обрабований »чудотворний« образ мовчав, а рабівник без перешкоди, в спокою сховав ся.

Вістка про обрабоване швиденько розійшла ся по цілім сьвіті а ОО. Павліни, що завіду ють кляштором з властивим всім клерикалом спритом і розмахом використали нагоду і з величезним шумом і галасом урядили так зв. »коронацію« образу. Папа римський прислав дві »корони«, котрі з рештою як твір золотникарської штуки не мають жадної вартости, а

коштували ледви кілька тисячів корон, а попи з величезними парадми, при участі соток тисяч сфанатизованого народу (переважно жінок) посвятили ті корони і укоронували образ.

Очевидно клерикальна преса зараз ствердила, що рабунку мусів допустити ся якийсь не довірок, затроєний їдию соціалізму і з сеї причини, передовсім в Польщі устроїла дику нагінку в пресі, по косцьолах і на відпустах на все що, соціалістичне.

Та брехня має короткі ноги! Мусіло врешті викрити ся, що рабунку не допустив ся якийсь недовірок, або «масон», а поповнив його слуга божий, побожний законник, Дамазій Мацох, який був покликаний і жите своє посвятив — на службу Богови а спеціально на оборону і пошановане «чудотворного» образу на Ясній Горі! Рабівником не був жаден соціаліст — а святий законник!

Помимо енергічних пошукувань, слідство через довгий час не могло сего викрити. Всі сліди рабунку губили ся у кляшторі, а нікому ані на думку не прийшло, що **образ обрабував ксьондз**, а радше як нині слідство виказує, **три ксьондзи Павліни**, що мали **стерегти чудотворного образу**! Злочинці у попівських рясах тим-

більше чули ся безпечні, що в якийсь час по відкриттю рабунку, знайдено — далеко від кляштору на лані засадженім бараболями — кавалок суkenки і образа і трохи перел! Отже всі підозріня від кляштору були усунені.

Злодії жили собі безпечно в мурах святого кляштору молячи ся щоденно до тої, якої чудотворний образ обікрали, кидали громами на »єретиків« всяких, давали розгрішення побожним, слухали сповідий підчас коронації і відпустів. А спеціально кс. Дамазій Мацех, сердечно приймав Божим словом входячі до Ченстохови жєнщини-паломниці.

ТРУП У СОФІ.

В десять місяців опісля найдено припадково у ставі в селі Завада, коло містєчка Кломніце в Польськїм Королівстві **трупа мушчини укритого в софі обшитій рогожею**. Пошукування російської поліції, як звичайно, коли не розходить ся о вислідженє соціялістів, були зразу без-успішні. Годї було докладно ствердити, хто властиво є той замордований мушчина, якого трупа хтось старав ся усунути в такий незвичайний спосіб. Помимо фотографій з описів лиця, помимо слідства, яке розтягло ся далеко по за границі Польщі; не пізнав ніхто особи тру-

па. Справа притихла і незадовго про ню забули, тимбільше, що російська поліція така пильна в викорінюванню »політичних злочинів« — нагло якось втратила охоту до пошукувань. Очевидно дістала хабара від попів — і замовкла.

ВІДКРИТЄ МОРДЕРСТВА.

Тимчасом — зовсім несподівано — один з мимовільних свідків затоплення софи з трупом в ставі, дорошкар ч. 31 по п'яному виговорився, що знає тайну! Зараз його арештовано і тоді доперва зачали викривати ся подрсбиці, що довели до відкриття злочинця — а був ним Павлін кс. Дамазій Мацох.

Арештований дорошкар оповідає, що слуга кляшторний, Станіслав Залог, закликав його до кляштору з другим дорошкарем, ч. 36, що називався Пйонек, аби вивезли з кляштору якусь велику паку. І справді до одної дорошки всїв з великою скринею сей слуга, а до другої Павлін кс. Мацох, і відтак обі дорошки поїхали в сторону Кломніц. По короткім часі, дорошкар що віз Мацоха, вернув до Ченстохови, а Мацох пересїв на дорошку, що везла слугу кляшторного зі скринею. Коло села Завада, на розказ слуги задержала ся дорошка і паку кинули дорошкар зі слугою до ставу.

ПРИСЯГА.

Стоячий у білім плащи на дорозі Мацох здержав слугу і дорошкаря, що хотіли всісти у візок, кинувши до води обшиту в рогожу паку. З під плаща видобув хрест і дрожащим зі зворушення голосом відозвав ся:

— Поки всядете у візок, мусите присягнути на Христові рани, що не оповісьте нікому, що тут стало ся. Се що тут стало ся, мусіло стати ся для добра образу нашої Пресв'ятої Діви.

Присягли закликаючи ся на спасенє своїх душ; вернули до Ченстохови. На другий день розійшла ся вістка про найденє софи з трупом, але дорошкар, зв'язаний присягою, мовчав! І по арештованю не хотів оповісти подробиць, поки не увільнено його від присяги!

По зізнанях дорошкаря легко справджено, що софу вивезено на припорученє отця Дамазія Мацоха і про то він зі слугою Станіславом Залогом софу з трупом відвозив до ставу. По нитці дійшло до клубка і незадовго довідали ся, що софа стояла в келії кс. Дамазія Мацоха, що отже ніхто иньший, а лише він замордував чоловіка, впакував до софи і казав відвезти в дорошці до ставу.

Кс. Мацох, занепокоений відновленем слідства, драпнув з Ченстохови, а тимчасом иньші, страшенно скандальні вчинки сего злочинця в білій монашій рясї вийшли на яв!

КОХАНОК ВЛАСНОЇ БРАТОВОЇ.

Слідство дальше ствердило, що кс. Дамазій Мацох, чмихнув по відкритю злочину у широкий сьвіт не сам, а в товаристві власної братової. Гелена з Кшижановських Мацохова — се була жінка єго стрієчного брата Вацлава Мацоха, поштового урядника з Граніци і сего якраз брата кс. Дамазій Мацох в дуже зрадливий спосіб замордував в своїй келії, укрит у софі, а потім трупа з софою втопив в ставі.

Отсю свою братову Гелену, побожний ксьондз Дамазій Мацох сам висватав за сего свого брата Вацлава, — а коли замордував його в кляшторі, відвіз її до Лодзі і дуже часто її відвідував. Слідство виказало, що вже і перед тим — по крадежі коштовних річий з образу — кс. Дамазій без перестанку відвідував свою братову і що були в дуже тісних зносинах.

»НА ЗЛОДІЄВИ ШАПКА ГОРИТЬ«.

Але кс. Мацох по замордованю брата і обробованю образу, не чув ся добре в шляшторі, тож по якімсь часі нагло виїхав, не кажучи про

се нікому. Виділи його в Лодзі в товаристві бра-
тової і виділи його в Варшаві. Потім, коли ви-
крив ся його злочин, чмихнув перебраний за
світського попа, а Мацохову заарештовано в
Прошовіцах. Тимчасом слідство, яке вже тепер
провадило ся енергічно — виказало, що в обра-
бованю помагали Мацохови ще два інші кля-
шторні пташки, котрих також замкнено до Іва-
нової хати. Се були ксьондзи: Ізидор Старчев-
ський і Базилі Олесїньский. Послідного арешту-
вали, коли хотїв втічи з Ченстохови.

АРЕШТОВАНЄ МАЦОХА.

Попа-убійника арештували в Кракові, ко-
ли висїдав з потягу з Варшави. Повідомлена
про те, що Мацох перейшов австрійську грани-
цю краківська поліція, патрулювала на краків-
ським двірци залізничім і коли Мацох висїв з
потягу, арештував єго комісар поліції, Ясїнь-
ский.

ПЕРЕСЛУХАНЄ.

Переслуханє ксьондза Мацоха дало такі
несподівані наслідки, що перейшли вони навіть
найсьмілійші оживданя! А однакож дивлячи-сь
на того ксьондза, ніхто би й не припустив, що
він злочинець, злодій, убійник.

Середного росту мущина, в чорній сутанні

з малою палериною, яку носять всі польські ксьондзи у Росії, з лицем досить звичайним, старанно виголеним, однакож не зраджуючим зовсім тої умової тупости на яку скаржили ся в кляшторі: білявий з великою лисиною, що ся гає далеко поза чуб з чорними очима, що дивлять ся неспокійно споза окулярів. Отсе образ особи Мацоха.

Стояв в інспекційній кімнаті перед пару поліційними агентами і урядниками, відчуваючи на собі їх слідчий погляд. Вже признав ся до страшного злочину; комісар поліції стилізував на голос в його присутности его власні зізнання, диктуючи їх до протоколу. Він стояв, глядів перед себе тупим поглядом і слухав мовчки відгомін власних зізнань, що були рівночасно й страшним оскарженєм на него. Лише долоні, що їх держав на грудях, стрічали ся з собою нервово.

Зізнання його про замордованє брата сокирою, про приготовленє його на смерть і про душенє его власними руками — є такі страшні, такі огидні, що лише найпоследнійший злочинець міг щось подібного зробити. А однакож — се був піп, слуга божий, побожний законник, монах, сторож і почитатель »чудотворного« образа на Ясній Горі в Ченстохові!

БРЕХЛИВІ ЗІЗНАННЯ.

Щодо замордованя свого брата Вацлава намагає ся кс. Мацох з початку представити його, не як зрадливе убійство, а як убійство в розгоряченню.

»Убійство поповнив я в розгоряченню, а причиною его була любов до жінщини і заздрість«.

І зачав оповідати: »З Кшижановською Геленою знав ся я від довшого часу і удержував з нею близші зносини. В минувшій році вона вийшла за мого брата (пізнійше показало ся, що се була брехня). Брат вмер, а з вдовою зносини були ще заживійші, однакож по мимо сего, я згодив ся, аби вона вийшла за муж за Вацлава Мацоха, мого стрієчного брата. З сеї причини, я терпів велику заздрість до Гелени.

Незадовго по слюбі Вацлав приїхав до мене до Ченстохови і зачав робити мені острі закиди, що я оженив його з жінчиною легкої моралі. Тоді я в розлюченню ударив его в голову так сильно, що Вацлав упав неживий«.

Се на погляд правдиве толковане не збило однакож комісаря Ясінського із путя, бож він знав, що найдений в софі чоловік був замордо

ваний сокирою, що й можна було легко пізнати із ран; а тих було кілька. Отже маючи вже досить викрутів, Ясінський крикнув до дряжачого попа:

»Ксьондз бреше; замордував свого брата сплячого!« На ті слова Мацох зблід, затряс ся цілий і голосом дряжачим і тихим сказав: »Оповім цілу справу; так є змінюю зізнане!« І зачав оповідати цілу історію:

СВАТАЄ СВОЮ КОХАНКУ ЗА БРАТА.

Ксьондз Мацох подає, що Кшижановску пізнав перед кількома літами при сповіди в кляшторі і зараз в ній залюбив ся. Тоді вона була телефоністкою в Лодзі, коли відтак перенесла ся до Варшави, удержував її своїм коштом і рівночасно зачав її сватати зі своїм рідним братом. Та до подружа не дійшло і тоді кс. Мацох хочачи справу направити, — сфалшував метрику слюбну з Кшижановскою, відтак сфалшував метрику своєї смерти і на підставі тих документів замельдував її в Варшаві яко вдову по бл. п. Дамазію Мацоху (т. є. по самім собі).

ДАЄ Й ШЛЮБ.

Їздив до неї дуже часто і уживав любови. Остаточнo почав її на ново сватати, тепер вже зі своїм стрієчним братом, Вацлавом Мацохом.

Сватане вдало ся і кс. Дамазій сам дав їм слюб в кляшторі при асистенції арештованого тепер кс. Базилія Олєсїньського.

Поміж новоженцями, однакож незадовго вибухли непорозуміння з причини, що молода жінка забогато заглядала за другими мущинами. Рівночасно вибухли непорозуміння поміж замордованим а кс. Мацохом, але по якімсь часі погодили ся.

За протекцією ксьондза дістав Вацлав Мацох посаду в Граніци, куди пізнійше кс. Мацох часто заїздив.

МОРД.

Нагло в червни Вацлав взяв одно-місячний урльоп і замість поїхати до Варшави, приїхав до кс. Дамазія. Тут 23 липня вибухла між ними сварка підчас якої оба взаїмно мали набити собі морди. Коли відтак Вацлав Мацох положив ся спати в келії брата, кс. Дамазій Мацох випив шклянку вина, **взяв лежачу коло печі сокиру і говорячи до себе: Заблю тя драбе! — вдарив спячого в голову.** Вацлав зірвав ся і зачав кричати. **Тоді піп вдарив го сокирою ще пару разів.** Кілько разів не памятає — і коли Вацлав зачав вже харчіти; приготував його на смерть (висповідав) і давши йому розгрішення, зловив

за горло і додусив. — Кс. Мацох не памятає, чи бив вістрем, чи обухом!

Отся частина зізнання така переражаюча, що прямо кров в жилах стинає ся, коли читаємо ті зізнання злочинного монаха! Та сама рука, котра брата мордувала — робила знаки хреста над мордованим і коли убійник успокоїв ся що до спасеня душі мордованого — задусив його! **Ксьондз додусив свого умираючого брата!**

СПІЛЬНИК.

Поповнивши мордерство, завинув трупа в простирало і положив його поміж стіною а ліжком, відтак позатирав сліди крови, а відтак задумав ся, що дальше робити з трупом. Була вже 6-та година рано, а що жадна щаслива думка не приходила йому до голови, то по довгій внутрішній боротьбі, постановив **дібрати собі спільника**, який-би поміг йому в дальшій роботі.

Вибір, впав на кляшторного слугу, Станіслава Залога, з яким оставав в добрих зносинах. Залог порадив запакувати трупа в кіш і винести, а коли се вдасть ся, то решта вже піjde гладко. Залог приніс кіш, а що той оказав ся малим, то пійшов на місто і купив новий, але і сей оказав ся за тісний. Тепер сей кіш найдено

в мешканню Мацохової, а в ній різні річи як: рясу Мацоха, костельні прибори, хрест і т. п. Коли замір впакування трупа до коша не вдав ся, Залог видумав новий спосіб:

ТРУП В СОФІ.

На однім з кляшторних коритарів стояло складане ліжко в виді софки. В него постановили запакувати трупа. У міжчасі вибила година пів до 12, надійшла пора обіду. Кс. Мацох пійшов тоді на обід, а через той час Залог при помочи ще двох слуг кляшторних втягнув софку до келії і вже сам чекав на кс. Мацоха, поки він не вернув з обіду. Отворили софку, вложили в неї трупа, а що місця в середині було за багато і боячи ся, аби підчас їзди труп, відбиваючи ся не покликав підозріння, кс. Мацох впакував ще до середини своє футро і скровавлену сорочку а Залог велику рогожу. Відтак, заповнили щільно софку, замкнули її і чекали до вечера.

Коли вибила 8 година вечер, пора спільних молитв, Залог прикликав дві дорожки; на одній помістив софку і усїв сам, а на другій заняв місце кс. Мацох з другим слугою і вирушили в дорогу. Переїхавши кілька місцевостей, доїхали до греблі під Кломніцями, де кс. Мацох заплатив Залогови за поміч 20 рублів, фіякрови,

що віз софку, 30 рублів, другому 13 рублів, слугі, що з ним їхав 4 рублі. Відтак фіякер зі слугою вкинули софку до води і — присягнувши — вернули всі до Ченстохови!

ЗВІДКИ МАВ МАЦОХ ГРОШІ?

Як звісно законники крім »чистоти« присягають також і на убожество. Але присяга своєю дорогою, а гроші, гулянки і дівчата своєю. Тож кс. Мацох діставав гроші в двоякий спосіб: — 1). Крав в спілці з иньшими законниками жертви, що їх складали побожні і 2). обкрадав образ матки Боскої Ченстоховської.

СКІЛЬКО КОШТУВАЛА ЛЮБОВ?

Після записок кс. Мацоха, його зносили з Кшижановською солоно його коштували. По смерті кс. Гавелчика Мацох в спілці з кс. Олєсінським украв з його спадщини облігації кредитового земського банку на 5000 рублів.

Крім сего мав Мацох ще три способи добування гроший.

Перший, — се були гроші, які складали компанії, що приходили на Ясну Гору, і які відбрав ксьондз, що витав компанію та вводив їх до каплиці. До року 1904 сі гроші були виключно власністю законника. В 1904 р. запровадже

но в кляшторі комуну» т. є. всі гроші мали йти до спільної каси. Однакож помимо того часть гроший, і то значну, законники таки крали для себе. З сего жерела Дамазій Мацох в протягу півчварта року присвоїв собі около 10,000 рублів.

Другим жерелом було спроневірюванє гроший, зложених поодинокими особами на служби божі. В протягу півчварта року Мацох зачерпнув з сего зверх 10.000 рублів.

Наконець дістав від свого спільника кс. Олесїнського, який творив обсьязки касієра, пайку зі спроневірених спільно гроший; — виплачені йому суми доходили від сім до 700 рублів і так послідного року дістав кс. Мацох від кс. Базилія раз 300 рублів, другий раз 200, в липни 500, а при кінци вересня 700 рублів.

Отже разом — як доси зикрило ся — вкрав кс. Дамазій Мацох поверх 30,000 рублів!

ЗЛОДІЙСЬКА ШАЙКА.

По відкритю злочину зроблено ґрунтовну ревізію в ясно-гурськім кляшторі. На підставі записок арештованого кс. Базилія Олесїнського стверджено, що ксьондзи крали костельні гроші на неімовірну скалю!

В касі найдено ледви кілька тисячів рублів. Краденою добичею ділили ся совісно. Кс. Дамазій Мацох одержував з поділу місячно від 100 до 300 рублів, а навіть і більше в міру напливу паломників. Осібно подають, що в протягу послідних літ Дамазій Мацох побрав від дуже многих осіб поверх 10.000 рублів на служби божі, гроші собі присвоїв і розмарнував а служебне відправив. В посліднім році присвоїв собі з сего жерела поверх 10.000 рублів, а загалом після його власного признання украв около 35 тисяч рублів.

Краківська клерикальна часопись пише:

»В Ченстохові є звичай, що з черги призначує ся ксьондза дижурного, що має відберати гроші на служби божі та ріжні иньші релігійні услуги. Сей ксьондз сповняє обовязки в захристії. Нераз окружують його десятки осіб, складаючи жертви. Ксьондз по черзі приймає зголошуючих ся людей, слухає їх бажань і приймає гроші, а все те має записати до відповідної книжки. Контроля неможлива; ігумен (настоятель) не всюди може бути присутний, зрештою числить насвященичу совість. Тимчасом деякі дижурні, між иньшими кс. Дамазій, витворили собі жерело знаменитих доходів. Неконтрольо-

вані забирали гроші для себе. Настоятель кляштору не раз дивувався, що наплив побожних до Ченстохови є що раз більший а доходи що раз менші. Підчас коронації пр. тисячі осіб складали щедрі жертви, а каса не відчувала різниці. Тому й не диво, що кс. Дамазій міг легко розкидати тисячами рублів. Бо в Ченстохові жертви в захристії пливуть не мідяками, а сріблом, золотом і що найменше рублевими банкнотами. Кс. Мацох часто сповнював обов'язки дижурного і міг черпати цілими пригорщами».

Оттак і повторяють ся наші слова, коли ми стільки перестерігали людей перед ношенем жертв до попа, перед переповнюванем і так вже повної попівської кишені. Хлопську кровавицю, остатний цент, за який лучше-б дитині кусок хліба купити, — віз хлоп до Ченстохови — а тут ксьондз злодій краде сю кроваву працю, аби її промарнувати на гулянку та розпусту! І се діяло ся від многих літ! Тепер вже хиба і найупертійші прозріють і перестануть напихати попівські кишені своєю кровавицею!

ОБРАБОВАНЕ ОБРАЗА.

До тепер вже показало ся, що кс. Дамазій Мацох систематично обкрадав сукенку Матки Боскої виймаючи з неї дорогоцінності, а на їх

місце вставляючи кавальчики шкла; що золоті і иньші прикраси змінював на томбакові, словом, що поволи вичищував косцюл з нагромаджених там через столітя скарбів. Коли сї операції звернули на себе в кляшторі увагу і грозила ревізія каплиці, тоді той самий злочинець з помочию своїх собратів кс. Старчевського і кс. Олесїньского доконав памятної крадежі сукенки і корони, аби відвернути підозріне в сторону неістнуючих рабівників споза кляштору.

Таж сама трійця винна є в смерти кс. Йодля.

В продажі дорогоцінностей **нераз**, ставав до помочі замордований брат, Бацлав Мацох, який працюючи на почті в Граніци, міг без клопоту влекшувати висилку коштовностей за **граніцю** до юбілерів та торговців німецьких.

ОБРАБОВАНЄ СКАРБНИЦІ.

Ревізія виказала ще більше, виказала, що злодії в білих рясах обікрали не лише образ, але й запустили палці в скарбницю. Підчас ревізії в родичів Новаковської, коханки кс. Олесїньского, **найдено в образі укриті підроблені ключі від кляшторної скарбниці.**

Підчас ревізії в кляшторі перетрясали всі

келії, ревідували докладно кляшторну службу, відбивали підлоги і копали лопатами кляшторні вали. Вислідом ревізії є много важних здобутків. В келіях законників найдене більші суми гроша, але й не лише в них, бо навіть в одного зі звичайних слуг найшла ся сума 4,000 рублів готівкою! Отсі гроші сконфісковано.

ОТРУЇЛИ?

Коли всі злодійства сеї попівської банди вийдуть на верх, годі ще предсказати. В всякім разі тут приходить на думку один із кляшторних братчиків, який **занимався золотником** і нагло жите закінчив на два місяці перед викритем Мацоха. Той братчик, знавець золотництва, міг достерегти зміну клейнотів і за те відпокутував смертю.

Вмер нагло, але на разі не було причини приписувати надзвичайне значінє його смерті і аж дсперва тепер зачинає вона наберати иньшого значіня. Сей братчик, називав ся він Йодель, вправляв в золото брилянти на чудотворний образ.

Тепер слідство довело до сего, що мабуть його замордували другі ксьондзи за те, що випадково впав на слід злодійств, які поповнюва-

лікарі тоді осудили, що він умер, на »деліріум тременс« (пияцький шал) з причини надмірного пиянства. Та що вже там було, то було, а в кождім разі гарне се свідощтво про кляштор, що ксьондь міг так пити, що аж смерть його приписують пияцькому шалови, що і між світськими пияками рідко лучає ся. А факт, що в келії Дамазія найшов ся великий засіб фальшивих перел, які йому очевидно служили до підмінювання, завсїгди буде кидати значучу тїнь на смерть кс. Йодля.

СОКИРА.

З Ченстохови доносять, що поліція найшла сховану в комірці **сокиру, якою поповнено убійство**. На сокирі, вістрю і обуху, найдено ще виразні сліди крові і людське волосє. Викрито столяра, від котрого **Дамазій** **пожичив сокиру на кільканайцять днів перед мордерством, жадаючи, аби була добре виострена**. Столяр пізнав сокиру, як свою власність, що дав до рук Мацоха. Мацох говорив йому тоді, що мусить обрубати якісь дички перед вікнами.

Крім сокири найдено в комірці також листи, компромітуючі кс. Ізидора і Базилія.

АРЕШТОВАНЄ ПОПІВ.

Поліція зревідувала келії всіх законників і

в цілім кляшторі та арештувала кляшторного придверника Бласікевича під закидом спільництва в замордованю Вацлава Мацоха, а також двох ксьондзів Павлінів, Ізидора Старчевського і Базилія Олесіньського.

РОДИНА КС. СТАРЧЕВСЬКОГО.

Із знайдених в келії кс. Старчевського підроблених ключів один надає ся до отвореня замку від ослони »чудотворного« образу.

З причини, що депеша, остерігаюча Мацоха перед грозячим йому небезпеченьством, була надана в Серадзю — начальник варшавського слідчого виділу удав ся там і дійшов, що телеграму надав Ян Лукаш Старчевські, батько кс. Ізидора, на припоручанє тогож. В виду сего старого Старчевського також арештовано.

Про сего чоловіка, який підчас подожий кс. Мацоха з його коханкою відгравав ролю мужа Кшижановської, говорять, що в Серадзю арештованє його зробило величезне вражіне, бо то був чоловік, що завсїгди удавав дуже побожного і як то кажуть, прямо з церкви не виходив.

Доконано також ревізії у Діонізія Старчевського Ізидорового брата. Поліція забрала фонди його жінки, яку кс. Ізидор вивінчував.

ПІДПАЛИЛИ ВЕЖУ.

В злочини в меншій мірі вмішані ще й иньші попи. І так йде поголоска, що самі ксьондзи підпалили були вежу на косцелі, хочаби видусити з людей гроші на гулянку. Се їм зовсім вдало ся. І люди складали гроші, а ксьондзи будували вежу і провадили місію попід спідницями.

ГІЛЬТАЙСЬКА ТРІЙЦЯ.

Хто був вождом у всіх тих крадіжах? Всі сліди до тепер звертають ся проти одного з трійці, кс. Ізидора Старчевського. Він на кілька тижнів перед рабунком образу прийшов до знакомого слюсара Блаховича, і даючи йому відтиски з воску, попросив, аби він зробив ключі після тих відтисків. На воску були відтиснені ключі від дверей каплиці і скарбниці.

Діставши ключі, робив, що душа забажала. Але не міг робити того сам. Злапав би ся.

Жив близько з двома собратами, Дамазієм і Базилієм. Сі так само як він потребували дуже багато, бо не мало видавали; свідчить про се: по королівськи прибране мешкане Кшижановської, коханки Дамазієвої, 200 любовних листів до Ізидора тай ріжні коханки Базилія. Всі вживали сьвіта і потребували гроший. І як ви-

глядає кс. Ізидор був провідною душею компанії, він комендував рабунком, а виконав його Залог, котрому кс. Ізидор дав ключі від каплиці.

В Кракові признав ся кс. Дамазій іще до одної крадежи. Іменно виповів ся, що по смерті кс. Бонавентури Гавелчика обікрав враз з кс. Базилієм Олесїнським його трупа на 5,000 рублів. Отже, чи лиш на 5,000? Може більше? Померший кс. Гавелчик належав до закону через пів столітя, жив довго ще за часів, коли в кляшторі не було т. зв. »комуни«, т. є коли кождий з ксьондзів діставав за служби гроші на приватну власність. За тіж служби давали не раз гроші, що доходили й до 100 рублів. Отже сі найлучше платні служби відправляли самі Павліни в кляшторі, а менше платні віддавали пробощам і вікарим по менше заможних парафіях. Так кс. Бонавентура міг через такі довгі літа призбирати суму навіть десять раз більшу.

ЯК ЖИЛИ ПОБОЖНІ ПАВЛІНИ?

Які страшні відносини панували в тій ченстоховській клерикальній печері, нехай посвідчить опис, який подав польський клерикальний »Час«:

»Деморалізація в кляшторі панує вже від давна. Павліни частенько перебувають поза кляштором, бувають по реставраціях а навіть неночують в келіях. Замість usługувати собі самі, мали службу, власні карити, келії пристроєні розкішно... Часто законники переберали ся на цивільно і подорожували, де їм сподобало ся, часто в товаристві женщин. Несден з Павлінів вивіновував і своїх свояків навіть зовсім явно; і так пр. одному Р. купив один з нежуючих вже Павлінів двір за кількадесять тисяч рублів«. (Кілько-ж вкрав в своїм житю той преподобний душпастир?)

З отсих слів видно, що теперішні лайдацтва — се зовсім не щось нове, що давнійше гуляли і крали ще більше.

НЕПЕРЕРВАНИЙ ЛАНЦУХ ЗЛОЧИНІВ.

Ченстоховський кляштор був в протягу літ видовищем неодного злочину. На жаль, не всі вони вийшли на яв, так само як се було в кляшторах еспанських, де доперва народні бунти відслонили прямо нечувані злочини лїнивих і кровожадних монахів! Але те, що дійшло до відома загалу, вказує виразно, що ченстоховський кляштор з давен давна був місцем злочинів, а послїдні крадіжки, мордерства і рабунки — се

лише дальша нитка в пахучім букет »чеснот« ченстоховських дармоїдів.

ЩО СТАЛО СЯ 50 ЛІТ ТОМУ?

Перший процес в справі рабунку ченстоховських дорогоцінностей **відбув ся около 1850 року в Кракові.** Героєм процесу був краківський юбілер, Вестфалевич, який замотав ся в справу завдяки братчикови із закону Павлінів на Ясній горі в Ченстохові. Сей братчик зголосив ся раз до Вестфалевичого склепу із золотими гузиками від жупана, висадженого брилянтами. Хотів їх продати. Вестфалевич купив гузики як золото і рівночасно витолкував братчикови що брилянти — се звичайне шкло. Коли братчик вийшов із склепу, Вестфалевич сейчас взяв ся до вилупання брилєнтів із гузиків, з яких кілька впало під стіл. Торг і вилупуванє брилєнтів підглянув один з челядників Вестфалевича, а відтак найшов під столом два брилянтики, яких Вестфалевич не достеріг. Забравши їх, він пійшов продавати їх на Казімерж (частина міста) і там його заарештували. По нитці дійшла поліція до клубка. Наслідком сего був процес, який став причиною метеріяльної руїни краківського юбілера. **Гузики з брилянтами походили з ченстоховського кляштору.**

Отже вже перед половиною столітя скубали преподобні отчики скарбницю, до якої темний, офанатизований і пережертний клерикалізмом народ зносив без перестанку скарби. Пахучий трилистник — Дамазій, Ізидор і Базилі, — мали попередників, яких суд вилапував. А кільки не злапав?

ПЕРЕД 25 ЛІТАМИ.

Але й мордерство в келії ченстоховського кляштору не є вже новиною! І на сїм полі мав кс. Дамазій попередника! Бо 25 літ тому назад оден кляшторний братчик замордував кс. Адріана, підрізуючи йому бритвою горло! Аби затерти сліди, обляв трупа нафтою і підпалив — а сам втік — взявши собі в него на дорогу 20 тисячів рублів. То значить, що кс. Адріан, так само як тепер ксьондзи Дамазій, Базилій і Ізидор, хоть присягав на убожество, — але так само, як вони — крав жертви складені на кляштор, бо звідкиж би убогий законник мав 20,000 рублів?!

ГЕНЕРАЛ РЕЙМАН І ЄГО КОМПАНІЯ.

Зверхником кляштору є кс. Рейман, ігумен Павлінів, котрого клерикальні газети мало що сьвятим не зробили. Тимчасом той »сьвятий за-

конник» є лише гідний союзник сеї законної трійці, яка перемінила кляштор в Ченстохові у дім розпустити і різницю.

Кс. Рейман позискав собі цілковито російські влади. В Петербурзі мав величезні впливи. **І в Римі також.** Але не мав законного духа. Легковажив строгі приписи павлінського регуляміну. **Прибрав безправно титул генерала** хочай вибрали його лише ігуменом. І хоть вибрали його лише на три роки, кс. Рейман ще через 12 літ опісля без вибору задержував гідність ігумена. Се було можливе лише при беззгляднім попираню російського правительства. Тоді кс. Рейман мав за собою більшість законників. **Карність і законний дух упав цілковито.** Ніхто непридержував ся приписів, спільного життя і спільности майна не було, законники коли хотіли, тоді виходили з кляштору. Жертви на служби пили до кожного з осібна. Чеснійші і совістнійші законники постановили зло усунути. По довгих стараннях відновили кому у і в 1907 р. урядили вибір ігумена. І тоді ще перейшов кс. Рейман більшістю одного голосу.

В останніх трох літах до влади прийшла біля Реймана, як його прибічна гвардія — сла-

ветна нині гільтайська трійця, Базилі Олесінські, Дамазій Мацох і Ізидор Старчевський. Базилі і Дамазій мали припоручене зібрати гроші в захристії на служби божі. Вони то пізнійше були обов'язані розсилати до иньших ксьондзів гроші за ті служби, яким кляштор не міг дати ради. Отже кождий з них міг брати, кілько хотів, міг записувати, що переслав гроші денебудь а ховати їх до своєї кишені.

РЕЙМАН ПОДОРОЖУЄ З СЬПІВАЧКОЮ.

Кс. Рейман подорожував до Еспанії і був в Біярріц з одною звісною сьпівачкою. Був також справний при чарці і в той спосіб — крім хабарів — умів з'єднати собі російські власти. По генералськи пив з генералами...

Тою дорогою міг узискати усунене касарень військових з сусідства кляштору, але позволяв собі вживати сьвіта за богато і злим приміром сьвітів перед своїми братами. Протекція уряду помагала йому удержувати ся при власти (так н. пр. правительство не затвердило його суперника-Вельоньского). Отсе поясняє, чому найгірші шумовини находили ся в найблизшій окруженю Реймана.

ЧОМУ ДАМАЗІЙ МАВ ВПЛИВ НА РЕЙМАНА.

Слідчий судия Кон... з Варшави оповідав

знайомій особі, що кс. Дамазій через припадок здобув величезний вплив на »св'ятого« настоятеля закону. Був раз кс. Дамазій в Катовіцах, а як любовник жінщини розкошував в готели з якоюсь дівчиною. А в сусіднім покою так само невинно забавляв ся... о. настоятель і кс. Дамазій се відкрив! Те відкрите цілковито віддало настоятеля в руки такого спритного драба як Дамазій. Зрештою — кс. настоятель зовсім не таїв ся зі своїми гулянками а про його поводи дуже а дуже багато балакають в Ченстохові! »Від голови риба смердить!«

БІСКУП ПРОТИ ЗАКОННИКІВ.

Ославлений біскуп Здзіговецький який в пору крадежий та нічних гулянок Павлінів писав доноси до царського генерала Скалона на антиклерикального писателя Немоевського, тепер по невчасї взяв ся до злодуг з Ясної Гори. Старає ся о прогнане на чотири вітри сеї урвительської банди і хоче обсадити кляштор св'ітськими попами під комендою каноніка Міхалського. На вільнодумні правительства, що проганяють монахів, кидають клерикали громи, а тут навіть біскуп мусить те саме робити з павлінськими дармоїдами. Чи то не характеристичне? Тільки чи нові сторожі чудотворного образу не заразять ся »мацохізмом«.

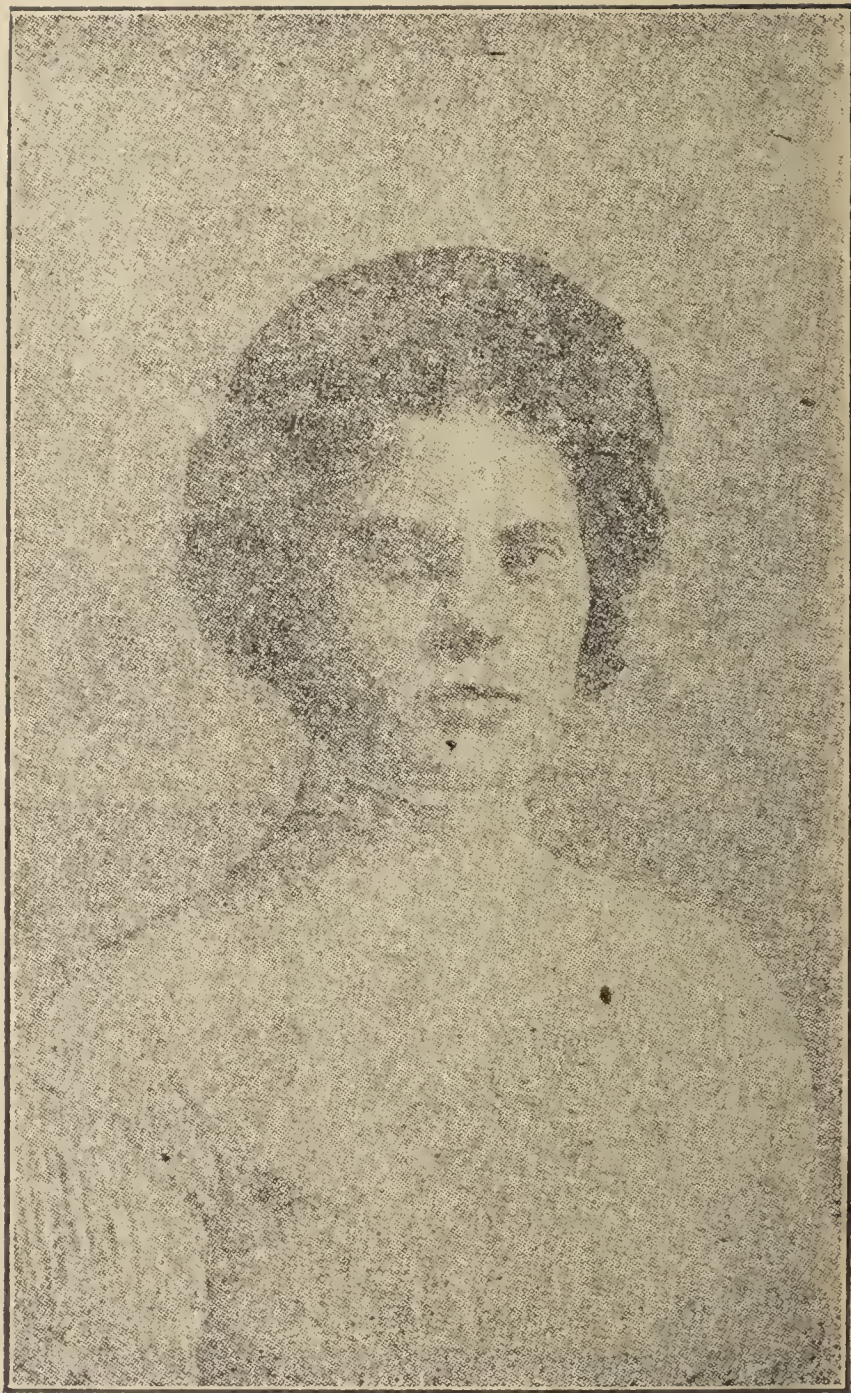
БУНТ МОНАХІВ.

Тимчасом біскуп Здзїдовецкий задекретував, що до часу покінчення Мацохового процесу кляштором має завідувати делегація, зложена зі сьвітських попів; Павлінам дозволив лише жити у кляшторі, без права мішати ся у справи косцьола (отже і без права сягати по гроші). Але законники явно збунтували ся проти біскупської влади і візвали сили царського правительства на поміч.

Коли рознесла ся вістка про крадіж сукенки з »чудотворного« образу, Павліни з болем, жалем і обуренем відкликали ся до народу: **цілий нарід має каяти ся**, аби переблагати »королеву неба« за учинену зневагу, за збезчещенє її »чудотворного образу«. **По цілій Польщі мусіли відбути ся благальні, експіяційні набоженьства.**

Так хотїв біскуп, щоби — на знак жалю, що такі огидні злочини, така зневага бога, таке згіршенє діяло ся внутр закона, — **цілий павлінський закон відбув через 10 днів реколекції.**

І щож стало ся? Ті люди, що хотіли, аби весь народ благав Бога о вибаченє за... їх власний гріх, — самі не хотіли взяти участи в експі-

Олена з Кшижановских Мадохова.

Вацлав Мацох.

яційних реколекціях. Прибувши на Ясну Гору редемпторист, кс. Бернард Лубеґьські, який мав відправляти її реколекції, від'їхав з носом!

Чи можна представити собі більший цинізм, більшу безвстидність?

Нехай каєся цілий край, нехай каються невинні люди, а ті, що між ними виховався злочин, котрі вигодували серед себе, в своїй затроженій атмосфері злочинців, котрі їх висунули на своє чоло, відмовляються від всякої покути, починають боротьбу з біскупом, що ніби він не має права мішати ся у їх реґули. Сьміють **правувати ся!**

За нічо мали собі свої приписи, коли ходило о оргії, о пиятику, о подорожі з коханками, о цілий ряд лайдацтва і злочинів, а коли ходить о задану їм покуту, то нагло зачали балакати про нетикальність своїх правил, які не зносять навіть біскупської влади.

Отже повинно отворити очі навіть тим, котрі через клерикальне закукурічене хотіли доказати, що тільки пара драбів дістала ся в сьвяту громаду, як колись Юда дістав ся межі апостолів; — той безвстид, той непослух для єпископа повинен всякому отворити очі, ганґрина огорнула цілий закон, що **гори золота**, які зно-

шено на Ясну Гору до шпіку костий зіпсували і в нечуваний спосіб роззухвалили монашу банду.

ПАВЛІНИ І ЦАРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

Збунтувавши ся проти біскупа, Павліни скористали з приїзду до Ченстохови царського урядника, Петрова, який з'явив ся в ціли розслідження крадіжи та мордерства в кляшторі.

На скаргах і выводах Павлінів оперло ся рішене Петрова, що біскупські комісарі мають вступити ся з кляштору. Мало того! Ченстоховські монахи вислали ще й одного з себе до Варшави до губернатора Скалона зі скаргою на біскупа!

ЯК ПАВЛІНИ ПРОВАДИЛИ РАХУНКИ?

Делегат російського правительства. Петров, оголосив друком свої замітки про ченстоховську справу. Отже сей Петров твердить, що касові книги провадили ся в кляшторі в скандальний спосіб, що найдено в них перечеркування і перескробування, що много фондів зовсім не втягало ся до книги доходів. Так н. пр. в нотатках захристіяна найдено видаток в сумі 13,000 рублів, який у книги зовсім не був записаний. Петров критикує також надмір служби у кляшторі, розкішне уряджене келій і т. д.

СКЛЕРИКАЛІЗОВАНА ПРЕСА.

Нині показує ся, що в цілій Ченстохові звісні були здавна скандали в кляшторі Павлінів, тих монахів, що виводять своє ім'я від Павла-Пустельника, що то десь в Єгипті мав прожити свій вік на пустині у печері... Не сніло ся пустельникови, що під його ім'я будуть підшивати ся злодії і убійники; що в кляшторі його імени найдуть ся по злодійськи підроблені ключі, скривавлені сокири, фалшиві печатки, любовні листи, облігації, бравнінги, трутина...

Справді не цілу ту масу лотровств, що діяли ся в мурах кляштору, можна було прочувати, то однакож багато про се знали і чували, **а однакож преса не хотіла піднести остерігаючого голосу**, хотяй як сам »Час« твердить, скандальні надужитя в кляшторі діяли ся вже з давних часів. Чому-ж?! Бо ціла преса в Польщі є або клерикальна, або супроти клерикалізму польського суспільства лякає ся чіпнути таку пляцівку клерикалізму.

Не чули над собою Павліни контролі публичної опінії і зійшовши раз на слизьку дорогу, могли свобідно скочувати ся щораз нижше — на дно багна, з гулящих дармоїдів перероблювали ся в злочинців.

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДИЙ.

1. Не будеш мати иньших богів крім мене.

А вони кланяли ся перед Мамоною.

2. Не взивай імени божого даремно.

А вони роблячи злочини, присягали що невинні.

3. Памятай день святий святкувати.

Отсе одно приказане вони узнавали і то щиро, бо непрацювали через довгі літа.

4. Шануй отця і матір твою.

А вони робили зі своїх батьків куплярів, що заслоняли перед світом їх розпусту.

5. Не убий.

А вони сокирами рубають.

6. Не чужолож.

Чужоложили.

7. Не кради.

Крали.

8. Не свідчи ложно проти свого ближнього.

А один з них має якраз процес о фалшиву присягу перед судом.

9. Не бажай жінки ближнього твого.

Отже вони по фамілійному розпущували з жінками своїх братів.

10. Ані вола, ані осла, ані слуги ані служниці, ані жадної річи, що є ближнього твого.

А вони обкрадали навіть трупи своїх товаришів, крали навіть ті дорогоцінності що побожні давали Матери Божій, сподіючи-сь що підкуплять ся в сей спосіб до неба.

Нові збірники різних танців.

1. **НОВИЙ ЗБІРНИК 65 РІЗНИХ ТАНЦІВ**, українських і других націй, як українські козачки, польки, танці російські, єврейські, болгарські, малярські чардаші і много виших — на скрипку, мандоліну, корнет і клярнет. — Ціна 60ц

2. **ЧУДОВИЙ ЗБІРНИК 300 КАВАЛКІВ РІЗНОРОДНИХ ПІСЕНЬ І ТАНЦІВ** українських і других націй, як польки, коломийки, вальці, танці польські, єврейські, болгарські, румунські, малярські, угорські чардаші і много виших — на скрипку, корнет, мандоліну Ціна 1.60

ДО НАБУТЯ Є ТАКОЖ:

М. КРОПИВНИЦЬКИЙ.

„Де ти бродиш моя доле“

Дует для тенора і барітона з акомпліяментом п'яна.
У великім форматі. — Ціна 40ц
Ф. КОЛЕССА.

„ВУЛИЦЯ“

на хор мішаний, мужеський і сольо.
У великім форматі. — Ціна 75ц

Наша Дума.

Українсько-Руські народні пісні для хору.
Накладом Руської Книгарні. — Ціна 1.50

Школа на скрипку

Самоучитель в українській мові. Найлегший спосіб вучити ся самому грати на скрипці без помочи учителя. — Ціна .. 1.50

RUSKA KNYHARNIA
848-850 Main St. Winnipeg, Man.